

Resolusjoner og realiteter

Taler
Carl Joachim Hambro

Dato
17 august 1939

Sted
Oslo

1 Hr. president, ærede meddelegerte.

De drøftelser vi har hørt ved denne konferanse - ganske særlig fordi den holdes på et tidspunkt som er så kritisk i Europas og i verdens historie - har vært av den
5 aller største interesse og har gitt alle de delegerte som er møtt, verdifulle impulser. Og jeg skulde anta at vi alle er enige om å ønske at de følelser og bevegelser som har fått så veltalende uttrykk her, kunde samles og samarbeides av Unionens Råd som de enkelte instrumenter stemmes sammen i et orkester, så deres toner kunde lyde sterkt og gi gjenklang gjennom alle nasjoners
10 regjeringssaler.

Et av de mest betydningsfulle momenter ved denne konferanse er den sterke deltagelse fra Amerikas Forente Stater; for ingen internasjonale spørsmål kan bli uttømmende drøftet og ingen internasjonale problemer kan bli løst uten at det
15 amerikanske folk gjennom ansvarlige representanter yder sin medvirkning. Hvis noget folk på jorden skulde være kallet til å forstå andre og gjøre en innsats for å løse verdens vanskeligheter, må det være folket i Amerikas Forente Stater som er i slekt med alle Europas folk og er i gjeld til dem alle, fordi de alle har sendt over havet sin beste ungdom som har bidratt til å rydde og bygge De Forente Stater
20 som vi kjenner dem idag.

Jeg har beundret det initiativ og det mot de amerikanske delegerte har vist ved denne konferanse. Jeg skulde anta at det undertiden trenges et nytt incitament i den Interparlamentariske Union, at det er påkrevet i den som i andre bevegelser
25 å få en frisk impetus fra de nyere og mere freidige nasjoner i den nye verden.

Men på den annen side, hr. president, tror jeg at vi ikke må glemme å være ytterst forsiktige med å la oss rive med av en stemningsbølge uten å undersøke ethvert forslag som blir fremsatt her, like omhyggelig og like grundig som vi

vilde forlange at enhver regjering og ethvert parlament skulde drøfte et hvilketsomhelst forslag som blev fremlagt til behandling. Vi må ikke stille kravene til sakforberedelse lavere her enn vi stiller dem hver i sitt hjemlands nasjonalforsamling.

35

Undertiden har det vært bebreidet den Interparlamentariske Union at den har vedtatt resolusjoner uten på forhånd å ha undersøkt så nøie de mulige tilbakevirkninger de kunde få i de forskjellige parlamenter og hos de forskjellige regjeringer.

40

Jeg vurderer fullt ut de edle beveggrunner som har gitt sig uttrykk her under drøftelsen av mere enn ett spørsmål som jeg har hatt anledning til å følge gjennom ganske mange år i mitt arbeide i Folkeforbundet. Men på samme tid tenker jeg mig at det kunde være nyttig å peke ganske nøkternt på en rekke faktiske forhold som kanskje ikke er så vel kjent som det kunde være ønskelig.

45

Flyktningsspørsmålet er ikke bare et pengespørsmål. Det er i første rekke et politisk problem. Der er ikke noget som kunde fylle mig med større glede enn å høre det nevnt bare som en mulighet at man kunde få veldige bidrag fra borgere eller institusjoner i De Forente Stater til hjelp for flyktninger. Det vilde betegne en betydningsfull strømkentring; for jeg er sikker på at den høit ærede representant fra New York vil undskylde mig når jeg peker på at inntil nu har det vært meget vanskelig å få nevneverdige bidrag til denslags internasjonale formål fra regjeringen eller fra institusjoner i De Forente Stater - alltid med de gaver som er knyttet til Rockefeller-navnet som en strålende undtagelse på en rekke av felter. De har muliggjort det eventyrlige arbeide som Folkeforbundet har gjennomført fra sitt Far Eastern Bureau i Singapore for å forebygge smittefaren fra de epidemiske tropesykdommer; - og de har strakt sig til Genève, hvor de har reist Folkeforbundets bibliotek som det står idag.

60

Jeg har ofte, fordi det har vært min bedrøvelige plikt å fungere som formann i Folkeforbundets gjeldsordningskomité og kontingentkomité - hatt anledning til å sanne - hvis jeg tør bruke det amerikanske uttrykk, at «det er ikke noget så genert som en million dollars». Kunde man nu virkelig få de meget store bidrag, vilde det være en veldig hjelp til løsning av flyktningproblemene.

65

For la det stå ganske klart for oss: Flyktningsspørsmålet er ikke ett spørsmål, men en rekke av spørsmål som har vært temmelig nøie undersøkt før nu. Det er

70 mange kategorier av flyktninger, og alle muligheter for å skaffe dem endelige opholdssteder prøves. Det har vært utsendt eksperter fra Folkeforbundet til Afrika, som det har vært utsendt eksperter til British Guinea og til praktisk talt alle strøk av jorden hvor det har kunnet tenkes noen mulighet for å etablere kolonier av flyktninger.

75

Det første og største flyktningproblem som forelå i Europa, var de 800.000 flyktninger fra Lilleasia som det blev skaffet hjemsted for i Grekenland først og fremst, i Bulgaria og andre land - et vidunderlig arbeide som blev utført av Folkeforbundets høikommissariat for flyktninger. Så fulgte de russiske
80 flyktninger. Engang hadde Folkeforbundet og høikommissariatet, det senere Nansen office, å dra omsorg for henved to millioner flyktninger - russiske, «hvite» russere, armeniere, forskjellige andre flyktninger fra Lilleasia. Og det var alle dem som var blitt «statsløse» på grunn av de nye landegrenser, fordi de ikke vilde bli borgere i noget annet land enn sitt eget.

85

Senere er det kommet andre grupper - tyske, jødiske, armenske, spanske flyktninger. Rundt om to hundre tusen spanske barn beskyttes nu mot hungersnøden av den internasjonale komité som har sitt sete i Paris.

90 Hver gruppe flyktninger representerer sitt eget innviklede og kompliserte problem. Og de forskjellige problemer kan ikke slås sammen og løses under ett ved resolusjoner eller uniforme foranstaltninger. - Hver ny omveltning har skapt sin egen kategori av flyktninger. En dag får vi kanskje å gjøre med fascistflyktninger fra Italia, nazi-flyktninger fra Tyskland, Stalin-flyktninger fra
95 Russland. Og vi må vel vokte oss for å fremkalle den misopfatning at vi betrakter det som en regjerings naturlige og legitime internasjonale rett ved direkte eller indirekte voldshandlinger å jage ut av sitt land titusener eller hundretusener av lovlige borgere - som andre stater uten videre skal påta sig å forsørge og dra omsorg for.

100

Ærede meddelegerte, man kunde synes at hundre eller to hundre millioner dollars er en umåtelig sum; men jeg vil gjerne ha uttalt at det er en liten sum sammenlignet med de offere som er bragt av enkelte nasjoner i Europa. Man kan i det hele ikke drøfte flyktningsspørsmålet uten å nevne de ganske anderledes
105 enorme pengesummer som Frankrike og den franske regjering har ydet for å kunne vise gjestfrihet mot alle klasser av flyktninger. Alene til de spanske flyktninger ydes der av den franske regjering 12 millioner francs pr. dag. Den

110 rundhåndethet og det frisinn som har vært vist i så henseende, er ikke overgått
noget sted i verden.

Det har vært opprettet flyktningkolonier før nu - rent bortsett fra Palestina. Det
har vært grunnlagt settlementer i Paraguay og andre steder - av russiske
flyktninger, av jødiske flyktninger, av sudettyske flyktninger. Men selv en sum
115 av to hundre millioner dollars kan alene løse en liten del av det rent økonomiske
problem. De delegerte fra England og Frankrike som har noget kjennskap til de
særlige flyktningproblemer, vil kanskje huske litt om det betydelige antall
millioner gullfrancs som var nødvendig for å kunne skape en koloni for de
35.000 kristne syrere som med Folkeforbundets bistand, også økonomisk, og
120 med bevilgninger fra Frankrike, Storbritannia og Irak, blev flyttet til
grenselandet av Arabia. Der måtte anlegges veier; det måtte skapes et
irrigasjonssystem; det måtte bygges hus. Og allikevel var hele bosetningen alene
mulig fordi disse mennesker kunde flyttes til et strøk hvor de klimatiske og
ernæringsmessige forhold og dyrkningsmulighetene ikke var ulike dem de kjente
125 og var vant til fra sitt eget land.

Man kan ikke deportere store befolkningsgrupper til klimater og levestandard de
står helt fremmede for, uansett hvor store pengesummer man anvender. Vi må
være helt klar over at det er komplekser av vanskeligheter som ikke lar sig løse
130 ved pengenes hjelp alene.

Lord Teynham, den høit ærede britiske delegerte, nevnte i sitt innlegg igår et av
de vesentligste problemer man er stillet overfor i internasjonal diskusjon slik
som verdens mentalitet er idag, nemlig suverenitetsproblemet. Han
135 understreket at skal vi komme videre på fredens og det mellomfolkelige
samarbeides vei, må forestillingen om hvad hvert enkelt lands suverenitet
innebærer, undergå en gjennomgripende forandring. Hans uttalelser om dette
emne var av stor betydning - og enda større når de falt fra en fremskutt
konservativ enn om de var fremkommet fra en fremskutt socialist.

140 Jeg er helt enig i hvad Lord Teynharn ytret; og jeg har ingen tvil om at dette
problem er ett av de første som må løses om verdenspolitikken skal gjøres lettere.
Derfor er jeg også enig med Lord Davies i hvad han påpekte, at ordet «ytre» bør
gå ut av det forslag til resolusjon vi har for oss til behandling; for absolutt
145 suverenitet for hver enkelt stat i alle utenrikspolitiske anliggender gjør et
tillitsfullt internasjonalt samarbeide umulig i praksis.

Den høit ærede britiske delegerte Lord Teynham diskuterte det han kalte
150 Folkeforbundets fallitt. Det er et uttrykk jeg ikke liker, fordi det brukt i all
alminnelighet er skikket til å fremkalle vidtrekkende vrangforestillinger.
Folkeforbundet har ikke kunnet løse sine oppgaver i alle de avgjørende spørsmål
som angår verdenspolitikken og som berører stormaktenes interesser; - det har
nådd store resultater på alle andre områder.

155 Her er ikke stedet til å drøfte hvorfor Folkeforbundet er dødt - eller skinndødt -
som politisk instrument, skjønt enkelte delegerte har innbudt til det. Med
nøktern saklighet uttalte Lord Teynham det riktige at den enkelte stat ikke var
villig til å opfylle sine forpliktelser når det ikke gjaldt dens egne umiddelbare
160 interesser, og dens regjering følte at den hadde folkets store masse med. -
Uttalelsen vilde vært ennu riktigere hvis han hadde sagt «stormaktene».

Men dette er ikke øieblikket til å utvikle hvor skjebnesvangert kortsynt denne
vurdering av de umiddelbare interesser har vært, hvor farlig det er å ofre
165 fundamentale prinsipper for øieblikkets bekvemme utvei. Det er nok å nevne i
denne debatt, når Folkeforbundet berøres, at det neppe finnes det praktiske
virksomhetsområde hvor ikke folkene idag skylder Folkeforbundet takk for det
internasjonale samarbeide det har koordinert og konsolidert. Det gjelder om
ensartede signaler for automobiltrafikk som for uniformering av fyr- og
170 merkevesen; det gjelder kontrollen med narkotika som traktatene til beskyttelse
av kvinner og barn; det gjelder standardisering av sera som undersøkelsen av
ernæringsforhold, dobbeltbeskatning, tollspørsmåls behandling og hundrer av
andre spørsmål.

175 Og i meget nær forbindelse med den resolusjon som står på vår dagsorden, vil
jeg tillate mig å nevne en innstilling Folkeforbundet skal behandle i september,
og som først i disse dager blir offentliggjort:

Jeg kom hit mandag direkte fra en Folkeforbunds-komité som hadde vært
180 samlet i Paris, en seksmannskomité som enstemmig vedtok en innstilling som i
stor utstrekning betegner en radikal omlegning av Folkeforbundets behandling
av alle disse spørsmål. Komiteens formann var the Hon. Stanley Bruce fra
Australia, som også var formann i koordinasjonskomiteen for alt
Folkeforbundets arbeide på de økonomiske områder.

185

Seksmannskomiteen foreslår at ledelsen og den øverste planleggelse av og tilsynet med alt Folkeforbundets ikke-politiske arbeide - forsåvidt det ikke gjelder forhold som er særlig berørt i Pakten - skal overføres fra Rådet, som er et politisk organ, til et nytt organ vi foreslår å oprette under navn av Centralkomiteen. Den skal bestå av fireogtyve representanter for stater valgt av Forsamlingen og åtte uavhengige personer av anerkjent autoritet valgt av de fireogtyve. Denne komité skal treffe alle avgjørelser ved almindelig flertallsbeslutning; enstemmighet kreves ikke.

Vi foreslår at alle stater, enten de er medlemmer av Folkeforbundet eller ikke, skal kunne delta i dette arbeide og ha de samme rettigheter som Folkeforbundets medlemmer forsåvidt de ønsker å yde sitt bidrag til deltagelsen i den sociale, økonomiske, humanitære virksomhet som pågår under Folkeforbundets arbeide.

Jeg håper at forsamlingen vil vedta våre forslag, og at det nye - Governing Body kunde man kalle det med et uttrykk fra Arbeidsbyrået - vil godtgjøre for all verden at når vi ser bort fra alle hensyn til stormaktenes politikk og prestisje og fordommer, kan vi allikevel utføre en gjerning som er overmåte betydningsfull og har krav på enhver nasjons oppmerksomhet.

Det kan også nevnes at De Forente Staters regjering i brev til Folkeforbundets generalsekretær, datert 2nen februar iår, har erklært at den vil følge et slikt arbeide med den største sympati og i ønsket om å samarbeide i stadig større utstrekning.

Vi håper at det ad denne vei kan bli utrettet noget for å gjøre Forbundet mere universelt; og at man kan få spredt større kunnskap om de positive resultater av Folkeforbundets arbeide, overalt hvor dette arbeide har kunnet pågå uten å hindres av politiske hensyn. Ad denne vei åpnes det også adgang for de stater til å delta i det mellomfolkelige arbeide som ønsker å delta, men som er engstelige for at et fullt medlemskap i Folkeforbundet skal kunne føre dem op i politiske forviklinger.

Hittil har rent formelt ledelsen av det ikke-politiske arbeide ligget hos Rådet, som også har opnevnt medlemmer av komiteer og kommisjoner. Men Rådet er et politisk organ, hvor statene er representert av utenriksministre, hvis arbeidsbyrde og ansvarsbyrde er så overveldende at ingen kan vente at de skal

kunne avse tid eller interesse nok for alle disse andre virksomheter til virkelig å kunne lede dem og gi nye impulser.

230 Vi foreslår å åpne døren for alle; og vi håper at samtlige de stater som kommer til å bli representert i Forsamlingen i år, kommer til å gi sin tilslutning til dette forsøk på å føre store deler av internasjonalt samarbeide ut av den politiske faresone.

235 Så, hr. president, vil jeg gjerne tillate mig å si noen ord om det forslag til resolusjon som den høit ærede amerikanske delegerte, Mr. Hamilton Fish, har lagt frem for oss som sitt rent personlige. Jeg beundrer hans optimisme. Det forekommer mig - og jeg tror ikke at jeg tar feil - at De Forente Staters president for mindre enn ett år siden sendte sine budskap til de fire stater som er nevnt i denne dagsorden. Jeg husker ikke ordlyden av de direkte svar som blev avgitt på 240 presidentens henvendelse. Den vant ikke nogen umiddelbar gjenklang hverken i England eller i Frankrike, i Italia eller i Tyskland; og jeg tror ikke engang at budskapene blev formelt besvart av alle disse stater.

245 Det er ikke noget argument mot å vedta en dagsorden. Det kan være vår plikt å opptre uten hensyn til de fornemmelser vår handling kunde fremkalle hos enkelte regjeringer. Men hvad vi plikter å overveie er dette: Kan vi lette de ansvarlige statsmenns opgave ved å vedta en slik dagsorden? Kan vi gjøre atmosfæren klarere? Kan vi gjøre det lettere å nå frem til et positivt resultat? Eller gjør vi stillingen endnu mere uklar, vekker vi endnu flere antagonismer, åpner vi vei for 250 endnu flere overflødige og unyttige diskusjoner, fremkaller vi ny propaganda mot en internasjonal organisasjon ved å vedta resolusjoner som enkelte stater føler ligger utenfor dens kompetanseområde?

255 Hr. Hamilton Fish understreket selv at denne Unions naturlige opgave skulde være å få de delegerte til å prøve, hver i sitt hjemlands nasjonalforsamling, å løse de nærmest foreliggende problemer overensstemmende med den opfatning av megling, voldgift og fred som er utgått fra og har båret denne Interparlamentariske Union - og å påvirke sitt hjemlands regjering i denne retning. Men å meddele andre lands regjeringer i inntrengende form hvad de 260 bør gjøre istedetfor å ta som veiledning hvad vi selv kan gjøre og bør gjøre, vilde kanskje ikke gi de øieblikkelige og positive resultater som vi venter.

Jeg skal her se bort fra de formelle sider ved resolusjonsforslaget, skjønt det

265 kunde sies temmelig avgjørende ting om dem. For det er i selve realiteten særlig
én ting som efter min opfatning gjør det helt umulig for nogen delegert fra
nogen liten stat å gi det sin stemme. Vi protesterer av fullt hjerte mot selve den
tanke at det kan henstilles til fire stormakter å avgjøre nogen konflikt som
berører våre vitale interesser. Vi protesterer mot enhver innbydelse eller noget
270 som kunde tolkes som en innbydelse til disse stormakter til å drøfte og avgjøre
slike spørsmål over hodet på de ansvarlige regjeringer i andre land hvem saken
angår. Selv de diplomatiske forhandlinger som pågår uten hensyn til de mindre
staters selvbestemmelsesrett, har fremkalt betydelig uro i forskjellige stater,
hvorav nogen er representert her idag og andre ikke.

275 Den ærede forslagstiller talte om «det lille Danzig-spørsmål». Det er overflødig
å opholde sig ved om spørsmålet er lite eller stort i sig selv. Det er et ledd i en
kjede av spørsmål; og Danzig er alene en stasjon på en vei. Det har falt i min lodd
gjennem Folkeforbundets kontingentkomité å opholde mig ved andre stasjoner
280 på den vei. Vi har fått betrodd den opgave - også av England og Frankrike - å
innkassere skyldig kontingent fra Etiopia, fra Albania, fra Østerrike, fra
Tsjekkoslovakia, fra Litauen. - Man vil se at problemet er ikke bare økonomisk.
Og alene å nevne disse stater ved navn gir et billede av situasjonen i Europa idag,
og forklarer hvorfor de små nasjoner ikke kan støtte nogen art av opfordring til
285 nogen stormaktsgruppe om å drøfte eller avgjøre deres anliggender.

Det blev uttalt av en æret delegert at vi gjerne vilde ha sett representanter for
Tyskland og Italia ved dette møte. Vi er alle enige. Og hvis vi hadde hatt
delegasjoner fra de stater jeg nettopp nevnte, vilde vi også sett våre tyske og
290 italienske venner i Oslo.

Hvad så denne Union eller denne delegertforsamling kan gjøre eller ikke kan
gjøre, så kan den i hvert fall ikke gi verden det inntrykk at vi gir noget nytt
München-arrangement vår tilslutning. Den kan ikke gi verden det inntrykk at vi
295 som møter her, samtykker i nogen henvendelse til stormaktene om å treffe en
slik nyordning uten hensyn til de lands interesser som blir berørt av den.

Under det Interparlamentariske Råds drøftelse av betimeligheten av en
resolusjon blev Mr. Hamilton Fish' forslag trukket tilbake, og nedenstående
300 resolusjonsforslag som vant konferansens enstemmige tilslutning, blev vedtatt
og telegrafert til alle makter:

«Den XXXV. Interparlamentariske Konferanse, samlet i Oslo, som er bekymret
305 over den stadige spenning som den internasjonale politiske situasjon frembyr,
og som er overbevist om å være i samsvar med den almindelige opinion, finner i
ærbødighet å burde minne alle makter om de forpliktelser de har påtatt sig med
hensyn til løsning av de konflikter som kunde opstå mellem dem, ad den
fredelige forhandlings og voldgifts vei.

310 Sterk ved den autoritet den har i kraft av det arbeide den har nedlagt i femti år
for å nærme folkene til hverandre og forebygge væbnede konflikter, henstiller
Den Interparlamentariske Union inntrengende til alle interesserte makter ikke å
forsømme noget som overensstemmende med rettferdighetens ånd og i en god
315 vilje som kan inngyde full tillit, samt med full aktelse for alle nasjoners
selvstendighet kan sikre en avgjørelse av internasjonale uoverensstemmelser ved
de fredelige midler som Den Interparlamentariske Union blev stiftet for å søke å
gjennomføre.»

320 Vi plikter å erkjenne at det finnes visse retts- og rettferdighets-prinsipper. Vi
plikter å erindre at det er enkelte fundamentale prinsippsspørsmål som ikke
tillater noget kompromiss. Vi kan ikke diskutere fred som om det i sig selv
betegner et konstant og uforanderlig begrep. Hvadslags fred mener man? Og
hvad er innholdet av den fred vi har idag?

325 Den eneste mulige måte hvorpå vi kan komme ut av de uløselige vanskeligheter
vi synes å stå overfor idag; den eneste måte hvorpå man virkelig kan nå frem til
fred, er å gi hele verden det inntrykk som så edelt er lagt til rette av enkelte av
talerne her, at det ennå finnes visse prinsipper for rett og rettferdighet som
330 ingen demokratisk styrte folk er villige til å gå på akkord om.

335 **URI**

<https://www.virksommeord.no/tale/resolusjoner-og-realiteter>